

Vold i hjemmet # Voldsfritt

Av

**Elin Svendsen, Alexander Gjermundshaug og Jon Theodor
Hauger-Dalsgard**

Romerikes Blad

Journalister:

Elin Svendsen: elsv@rb.no, mobil 91 73 47 15

Jon-Theodor Hauger-Dalsgard: theo@rb.no, mobil: 918 55 972

Alexander Gjermundshaug:

alexander.gjermundshaug@nationen.no, mobil: 95 15 83 68

Redaksjon:

Romerikes Blad
Roseveien 1
2007 Kjeller
Telefon: 63 80 50 50

Prosjekt:

Vold i hjemmet # Voldsfritt

Publiseringsliste:

- 18. mars: Offensiv mot familievold – men færre dømmes
- 18. mars: Bare fire av tusen blir straffet
- 18. mars: – Uheldige holdninger
- 19. mars: Berit møtte drømmemannen
- 19. mars: Like mye familievold i dag som for 30 år siden
- 19. mars: Justisministeren varsler gjennomgang
- 20. mars: Skulle ønske han ble anmeldt før
- 20. mars: Flyttet tilbake til den voldsdømte ektemannen
- 21. mars: Gransker seg selv etter RB-avsløringer
- 21. mars: Slik skal SARA stoppe partnervold
- 22. mars: Lever på flukt fra voldsmannen
- 24. mars: – Saker blir liggende i årevis
- 25. mars: Vil ta i bruk fotlenke
- 27. mars: «I livskriser ser noen drap som eneste løsning»
- 27. mars: Ingen ting kan unnskyldes det jeg gjorde
- 3. april: barnas pengemas går på helsa løs
- 4. april: «Jan» ble slått og trakassert av kona
- 5. april: «Å se far slå mor skader hjernen»
- 8. april: Her isoleres barn for fordi voksne slår
- 10. april: Gir 50 øre per innbygger
- 11. april: Mistenker vold mot barn annen hver uke
- 12. april: «Var vi lei oss, måtte vi holde det skjult. Gråt vi, ble vi slått enda mer»
- 14. april: Må lære å forstå at vold er galt»
- 21. juni: «Norges flotteste krisesenter»

Bakgrunn:

Artikkelserien om familievold/vold i nære relasjoner startet opp i mars 2014 og er i utgangspunktet del 2 av artikkelserien «Seksuelle overgrep mot barn» som ble publisert våren 2013.

Familievold er i likhet med seksuelle overgrep mot barn, et stort samfunnsproblem. Myndighetene anslår at mellom 75.000-150.00 mennesker i Norge årlig utsettes for vold i nære relasjoner. De aller fleste kvinner og barn. I tillegg til å påføre ofrene alvorlige skader og traumer, koster familievold og vold i nære relasjoner samfunnet rundt seks milliarder hvert år.

Bakgrunnen for at Romerikes Blad ønsket å se nærmere på familievold er at medier med jevne mellomrom melder om fulle krisesentre, stadig flere politianmeldelser av voldelige partnere og politikernes engasjement og økte bevilgninger for å få bukt med familievold.

De siste 10 årene har det vært et uttalt politisk mål å bekjempe vold i nære relasjoner. Det har blitt laget flere handlingsplaner. Riksadvokaten har gitt klare retningslinjer når det gjelder prioritering og etterforskning av vold i hjemmet og straffene har blitt skjerpet.

De siste årene har antall politianmeldelser av voldelige partnere eksplodert. Mens politiet fører nøye statistikk over anmeldte familievoldssaker, finnes det ingen kunnskap om hvor mange personer som blir tiltalt og dømt for volden.

Romerikes Blad ville undersøke om de som utfører denne alvorlige, kriminelle handlingen mot egne barn, ektemake, partner/kjæreste, eks-partner eller foreldre, blir straffet for ugjerningen.

Metode:

Vinteren 2013 satte vi i gang med å samle inn samtlige straffedommer som omhandler familievold/vold i nære relasjoner de siste 10 årene (+ seksuelle overgrep mot barn, som ble en egen artikkelserie som nevnt over).

Det finnes to tingretter på Romerike, Øvre Romerike tingrett og Nedre Romerike tingrett. Dommer i straffesaker som går tilbake i tid, er ikke arkivert i et fullstendig søkbart arkiv.

Lovdata Pro har riktignok et søkbart arkiv, men her finner man kun publiserte eller et utvalg upubliserte dommer og er derfor ikke et fullstendig arkiv.

Det var derfor nødvendig å møte fysisk opp i de to tingrettene for å bla gjennom permer. Permene inneholder dommer i samtlige avgjorte straffesaker.

Vi bestemte oss for å se etter paragrafene i straffeloven som omhandler familievold/vold i nære relasjoner. Vi har ikke tall på hvor mange permer eller dommer vi måtte bla gjennom for å finne fram til de aktuelle dommene, men arbeidet tok cirka sju fulle arbeidsdager. Vi tok også en runde i lagmannsretten for å sjekke dommer som var anket. Både i de to tingrettene og i lagmannsretten ble vi møtt med stor velvilje.

Vi ønsket å ha tilgang til dommene. Det var derfor nødvendig å ta kopi. For å få fortløpende i arbeidet ble dommene avfotografert ved hjelp av Iphone. Disse ble senere gjort om til søkbare pdf-filer.

I forkant hadde vi utarbeidet et skjema der vi kunne fylle ut den informasjonen vi var ute etter i hver enkelt straffesak. Skjemaet inneholdt til slutt informasjon om blant annet alder, relasjon, kjønn, kommune, etnisk bakgrunn, rus, hvor volden skjedde, fortsatt sammen med gjerningsperson, tidligere straffedømt, tilståelse og straffeutmåling. All denne informasjonen ble til slutt lagt inn et excelark. All denne unike informasjonen ble senere brukt i grafikker utarbeidet for hver enkelt kommune på Romerike, publisert på nett og papir.

Hovedfunn/konsekvenser:

Vi bestemte oss for å dele opp og sammenligne de to femårsperiodene 2004-2008 og 2009-2013 med hverandre. Blant annet fordi det de siste fem årene har vært ekstra fokus på familievold både fra politikernes side, men også i politiet – og for å unngå at omfattende enkeltsaker skulle få innvirkning på statistikken.

Gjennomgangen av dommene viste følgende: Til tross for en eksplosiv økning i antall anmeldelser de siste fem årene (hele 60 prosent), har antall tiltalte og dømte stått på stedet hvil. Dette mente politimesteren var så oppsiktsvekkende at han nedsatte en arbeidsgruppe som fikk i oppdrag med å granske gamle familievoldssaker for å avdekke hvorfor så mange saker blir henlagt.

Justisminister Anders Anundsen uttalte også til Romerikes Blad at han ville se nærmere på hvordan disse sakene håndteres i straffesakskjeden: – Prosentandelen anmeldte som blir dømt gir grunn til bekymring. Vi skal se på håndteringen av disse sakene i alle ledd i straffesakskjeden. I 2014 vil vi derfor gjennomføre en analyse av familievoldssakene (§219), fra anmeldelse til eventuell dom, kommenterte Anundsen.

I november 2014 arbeidsgruppa i Romerikes fram sin rapport. I rapporten konkluderer arbeidsgruppen med at:

- Det ble gjort en for dårlig jobb i 41 prosent av familievoldssakene og at «kvaliteten på etterforskningen varierer betydelig».
- I 91 prosent av sakene som endte med tiltale, hadde det blitt iverksatt umiddelbar etterforskning, mens det kun i 46 prosent av de henlagte sakene var startet etterforskning umiddelbart etter anmeldelse.
- I 13 av 88 saker ble det ikke iverksatt etterforskning i det hele tatt.
- Det blir også påpekt at sentralt gitte tidsfrister ofte ikke overholdes. Fristbrudd gjøres både på etterforsknings- og påtalesiden.
- Det er avdekket fire konkrete saker som de mener påtalejuristene feilaktig har henlagt.
- Dommeravhør av barn burde vært benyttet oftere.

Arbeidsgruppa oppsummerer med at «dersom det skal bli et høyere antall positive påtaleavgjørelser i disse sakene mener arbeidsgruppen at politidistriktet må bli bedre på følgende områder:

- Straksetterforskning med god dokumentasjon.
- God fremdrift i den videre etterforskning på driftsenheten.
- Sentralisert etterforskning av § 219-sakene.
- Integreert påtale.
- God fremdrift hos påtalejuristen.
- God kompetanse både hos etterforskere og påtalejurister.

Nett vs. papir

Det ble tidlig bestemt at familievoldsserien også skulle være en nettsatsning. Det ble laget en egen nettside der samtlige saker fortløpende ble publisert. Mange av artiklene som ble publisert på nett, var det også laget videoer til. I tillegg ble den kommunevise grafikken som omhandlet gjerningspersoner og ofre, lagt ut på nett.

I artikkelserien/videoene har vi snakket med både ofre, gjerningspersoner, pårørende, politikere, eksperter, forskere, politi og organisasjoner. For å slippe å forholde oss til påstander fra de ulike partene, har vi nesten utelukkende forholdt oss til ofre og gjerningspersoner der det foreligger en dom. Der det ikke foreligger dom, har vi brukt ofre som lever med voldsalarm og besøksforbud.

Utfordringer:

Familievold er et sårbart og ofte tabubelagt tema. Veldig mange av ofrene levde på hemmelige adresser og var fortsatt redd for gjerningspersonen til tross for at volden hadde skjedd for flere år siden. Det var derfor helt nødvendig å anonymisere de aktuelle personene. Dett ga oss noen utfordringer med tanke på bilder og videoer. En kvinne valgte imidlertid å stå åpent fram å fortelle om volden hun ble utsatt for av en eksmann, Berit Ullerlien (52). Hun lever fortsatt på hemmelig adresse den dag i dag.

Vi fikk også tilgang til en av voldsfrenes dagbok som hun skrev da hun og søsknene ble utsatt for vold av deres egen far.

Voldsfritt

Som et ledd i å la leserne engasjere seg, etablerte vi emneknaggen #voldsfritt, som fulgte dekningen både på print og digitalt. Vi oppfordret leserne til å vise sin støtte og omsorg for ofrene og samtidig ta avstand fra vold i hjemmet, ved å laste opp sitt hjertebilde i Instagram med denne emneknaggen.

«Det er ikke lov å slå!»-aksjonen

Parallelt med den redaksjonelle jobben, gjennomførte redaksjonen en innsamlingsaksjon til inntekt for Romerike krisesenter. Kommunene på Romerike har gått sammen om å bygge et nytt senter, men vi fikk opplyst at det ikke var satt av øremerkede midler til lekeapparater. Vi ville bidra til å gi de minste og mest sårbare brukerne en så innholdsrik og bekymringsløs tilværelse som mulig. Lek er viktig for barn. Gjennom lek kan mange vonde følelser bearbeides.

Vi lagde et eget symbol for serien og innsamlingsaksjonen, et hus med et hjerte inni. Samtidig utarbeidet vi aksjonens slagord «Det er ikke lov å slå!». For å vekke oppmerksomhet i sosiale medier, sminket vi dessuten opp to modeller. «Det er ikke lov å slå!»-annonsen ble spredd via sosiale medier, samt brukt som egenannonsen på print.

Mens artikkelserien ble publisert, kunne leserne delta i en SMS-aksjon, der én SMS ga 25 kroner. Samtidig utfordret vi lokale bedrifter til å gi. Resultatet ble 130.000 kroner og mye oppmerksomhet rundt både serien og aksjonen.